

Ion Mărculescu

Dunăvăț

Acest volum face parte din ciclul
„Jurnalul de la Marcona“

și le zisese: scuipați-vă în palme ca să nu vă scape! Bușteanul acela! Aveți grijă cum îl ridicați! Prinde-l bine! Scuipați-vă în palme ca să nu vă aluneca!

Lucrătorii l-au ascultat, și-au scuipat în palme ca să prindă bine bușteanul și să-l ridice fără să-l scape din mâini.

Numai că, vezi, își scuipaseră în palme dinții! Toți dinții pe care îi aveau în gură! Chiar și pe cei cariati. Chiar și protezele dentare, în cazul celor care aveau așa ceva. Unul își scuipase în palme până și limba și se îngrozea la gândul că nu va mai avea cu ce vorbi. Se uitau năuci, oripilați și sperați la dinții lor care acum le rânjeau din palme!

Dar, cum șeful le striga tiranic să nu mai stea, să nu se mai mire, să nu mai lenevească și să ridice odată și-odată bușteanul acela, ce mama dracului trageți de timp! — s-au mobilizat, și-au depășit uimirea și spaimile, au prins bușteanul îngrozitor de greu, l-au ridicat sus, sus de tot și au constatat că...

Au constatat că dinții lor, crescuți acum în palme, le erau de mare ajutor, puteau prinde bușteanul mult mai bine, nu le mai aluneca din mâini!

Prinderea și aderența nu sunt chestiuni atât de tehnice pe cât s-ar părea!

mustața

1.

Totul s-a petrecut de dimineață.

Cerul era alburiu și aluneca neliniștit într-o parte. N-am putut înțelege niciodată de ce! Niște păsări făceau nu știu ce, probabil că zburau și, din această cauză, erau foarte colorate. De reținut este doar faptul că făceau ceva. Ceva!

Mă aflu într-o stațiune balneară unde încercam să-mi tratez durerile de la coloana vertebrală. Noi oamenii nici nu ne dăm seama ce importantă este șira spinării noastre. Fără aceasta, probabil că nici n-am putea sta în picioare.

Când m-am ridicat din pat, am simțit pe buza de sus, exact sub nas, un fel de nu știu ce care mă gâdila și m-am gândit că o fi vreo scamă de la așternutul din care mă ridicam, sau poate vreun fulg adus de vânt. Am pufăit puternic ca să scap de acel ceva care mă nemulțumea, dar n-am reușit. Atunci când am dat cu mâna ca să-l înlătur, am rămas uimit: sub degete am simțit un fel de perie

aspră! Am alunecat ușor spre oglindă și aproape că nu m-am recunoscut. Stăteam și îmi priveam stupefiat imaginea din oglindă! Sub nas aveam ditamai mustața deasă, aspră și de un negru absolut, dar nu știu dacă are vreo importanță culoarea. Tocmai atunci a trecut pe acolo un tip al cărui nume, din cauza memoriei mele mai mult decât execrabile, nu mi-l mai aduc aminte și i-am povestit întâmplarea. Du-te și te culcă! mi-a zis el. Du-te și te culcă e un fel de a zice, adică o expresie care înseamnă nu te cred, aiurezi, lasă-mă în pace, poate că ești beat. Oamenii obișnuiesc de multe ori să folosească vorbele aiurea. Du-te și te culcă!

M-am simțit singur și abandonat, m-am speriat teribil, mi-a venit să țip de spaimă și poate chiar am țipat, am început să trag de mustață ca să mi-o dau jos, dar se ținea bine, atât de bine încât, ca să scap de ea, ar fi trebuit să o smulg cu piele cu tot, ce să zic altceva, dar mă gândeam că pe un om cu judecată la cap l-ar fi prins un răs homeric văzându-mă și ar fi zis că e vorba de o simplă părere și, la urma urmelor, mașina de bărbierit se află pe polița din baie, sub oglindă, și pot să rămân fără obiectul crescut sub nas doar din câteva mișcări, iar locul să arate curat ca și cum acolo n-ar fi fost niciodată ceva.

Stăteam stingher pe marginea patului și încercam să mă uit pe fereastră, dar nu vedeam nimic, ca atunci când nu poți deschide ochii din cauza somnului. Ori poate geamul ferestrei era alb și mat ca un cearșaf și nici eu nu mă întrebam ce e de făcut, așa că chiar nu am făcut nimic toată ziua, nu am băut, nu am mâncat, nu mi-am luat pastilele date de doctor, nimic altceva decât să-mi pipăi, din când în când, mica mea bidinea de sub nas. Mi se părea că stă cineva în spatele meu și

mă roagă cu lacrimi să n-o rad. Cred că tuturor ni se întâmplă câteodată să ni se pară că ne șoptește cineva la ureche!

2.

Starea mea de năuceală nu-mi trecuse nici a doua zi, la ora șapte și jumătate, când m-am prezentat la cabinetul unde mi se face tratamentul cu magnetoterapie și diadinamice. Asistenta medicală avea un halat galben care îi punea excelent în evidență fundulețul apetisant. Se vedea clar că pe sub halat nu mai avea și alte piese de lenjerie. Aici în spital nu există o culoare obligatorie, poți să îmbraci ce halat vrei, alb, verde, roșu și chiar negru. După gustul fiecăruia.

Tocmai mă gândeam cum să-i explic asistentei ce mi s-a întâmplat, să-i povestesc totul cu sinceritate și chiar să îi cer ajutorul, dar ea a zis o doamne, ce aiurită sunt, nici n-am observat până acum că aveți mustață! Așa că am tăcut! Ce era să mai spun?

Apoi, nu știu cum s-a întâmplat că la revenirea mea din acea stațiune, colegii de serviciu m-au întâmpinat foarte veseli și m-au asigurat că da, acolo pe unde am fost mi-am lăsat o mustață „criminală” care mă face mult mai interesant și care, zicea unul, mă face să semăn cu satanicul Stalin. Cel mai încântat era domnul Paul, singurul care avusese în viața lui mustață, dar nu una oarecare, ci una uriașă, galbenă și înspicată cu fire albe. Dar și-o dăduse jos pentru că îi trăda vârsta și începuse să năpârlească din cauza crizei economice care s-a extins pe plan

mondial. Habar n-am cine se face vinovat de izbucnirea acestei crize devastatoare. Naiba știe!

Doamna Paula, soția domnului Paul, m-a asigurat că, de-acum înainte, multe femei își vor dori să le pun mustața mea sub nas, ha, ha, ha și eu mă gândeam că nici dumneaei nu i-ar sta prea rău, dar nu puteam să-i spun asta atâta timp cât de față era și domnul Paul, bărbatu-său care se bătea pe burtă cu palmele, după părerea mea fără niciun motiv. Și-apoi, mie nu-mi surâd aventurile cu tot felul de femei mustăcioase, de genul doamnei Paula! Încercam să înțeleg și vedeam cum gândurile domnului Paul se contorsionau cromatic din motive pe care numai el le știa sau, din cauze necunoscute, se repezeau ca norii împinși de furtună și dispăreau lăsând în locul lor un mare și uriaș gol. Numai dracul știe cum de se poate așa ceva! Eu degeaba înțeleg. Doamna Paula era cheală, dar nu voia să recunoască, de parcă acesta ar fi fost singurul ei păcat. Purta permanent perucă și, de câte ori o vedeam, mă întrebam dacă perucile fac păduchi sau alte gănganii. Nu fac!

Momentul când a apărut domnul Costache, colegul nostru, este antologic, lucrurile au devenit de-a dreptul comice. Dumnealui este un tip scurt și timid, de aceea nu m-a recunoscut din cauza mustății pe care o aveam, a venit la mine, a dat mâna și s-a recomandat: inginerul Costache! Am râs cu toții. Cum, domnule Costache, nu mă recunoașteți? A trebuit să-i spun cine sunt, dar el nu reușea să-și amintească figura mea de dinainte și zâmbea încurcat, așa cum se încurcă norii printre crengile copacilor înalți și desfrunziți. Mustața mea îl derutase total. Dar și mai comic a fost mult mai târziu, când, după un timp, m-am prezentat la slujbă fără mustața care îmi dispăruse,

așa cum îi era obiceiul, cu o noapte înainte. Părea că nici n-a existat vreodată. Atunci domnul Costache a venit la mine, a întins mâna să facem cunoștință și s-a recomandat: inginerul Costache! Fapt care i-a înveselit pe toți cei de față, mai puțin pe mine pentru că nu avea de ce. Domnul Costache nu mă recunoscuse din nou! Ptiu!

3.

Uneori simt o nevoie presantă să mă uit în oglindă. Prima dată mi s-a întâmplat pe la doisprezece ani, pe vremea când îmi propusesem să ajung un mare poet, cel mai mare, motiv pentru care îmi pieptănam părul pe spate ca să semăn cu cei mai mari poeți ai lumii. Scriam câte o poezie genială și fugeam să mă uit în oglindă, să văd ce schimbări s-au produs în fizionomia mea. Dar nu se întâmpla nimic, aveam părul prea mic. De vină erau numai învățătorii și profesorii noștri care ne tundeau tot timpul drept pedeapsă. Cum făceai o boacăna cât de mică sau nu îți învățai lecțiile, te trimiteau la tuns! Se întâmpla ca lucrurile astea să se petreacă prin anii cincizeci și ceva, imediat după război, ori se știe că în timpul marilor dezastre și nenorociri ale lumii, păduchii proliferază exploziv și răspândesc fatala boală numită tifos. Așa că ne tundeau ca să nu facem păduchi și să nu ne îmbolnăvim de tifos, ziceau ei! Adică preventiv.

Există și o fotografie de-a mea la care mă uit acum ca să îmi văd urechile, deși este vorba de un alt moment, anume de când am fost încorporat în armată, ca toți tinerii de vârsta mea. Evoc momentul respectiv: suntem

mulți și dezbrăcați la pielea goală în fața unei comisii medicale. Ne acoperim părțile rușinoase cu palmele ca să nu ni le vadă doamna doctor militar din comisie, care pufăie dintr-o țigară. Cel mai mult ne rușinăm cei a căror podoabă este ori prea mare, ori prea mică. Cei care au un defect fizic — sunt șchiopi, chiori sau le lipsește un deget, ceva — sunt respinși și trimiși acasă, scapă de armata care chiar nu e o bucurie s-o faci și sunt declarați apți necombatanți. Apt necombatant! Niciodată nu am priceput cum vine asta. Apt necombatant! Un căpitan îmi pune întrebări, dar eu nu aud prea bine și îl rog să repete întrebarea. Căpitanul începe să strige la mine că fac pe surdul ca să-i păcălesc și să mă declare inapt. Eu îi spun adevărul, aud, dar numai cu o ureche, la cealaltă am avut otită internă și mi s-au făcut două operații. O, dacă ar ști el prin ce dureri am trecut eu atunci, când îmi scormonea doctorul cu bisturiul prin ureche! Dar el nu are timp de așa ceva, vine, se uită la urechea mea, nu se vede nicio cicatrice, așadar nicio operație, zice că fac pe șmecherul, urlă că îmi arată el mie, o să mă trimită să fac armata într-un loc unde o să-mi blestem zilele și, ca să se convingă, mă trage încă o dată de urechea cu care nu aud, dar aceasta nu se desprinde de cap, ceea ce înseamnă că e bună și asta îl înfurie și mai tare. Mă amenință și zice cu oroare că urechi mai scârboase ca ale mele nu a văzut în viața lui.

Mi-am făcut rost de un ciob de oglindă în care să mă uit și să văd ce l-a scârbit așa de tare la urechile mele pe bietul căpitan. Nu-mi dau seama, dar observ că urechile mele, ca și degetele de la mâini, sau ca și nasul, sunt niște chestii teribil de caraghioase. Nu doar la mine! La toți oamenii! Nimic nu este mai ridicol și mai caraghios la

un om decât nasul, urechile și degetele, niște bucăți de carne, niște zgârziuri care te pot impresiona de la ridicol până la oroare, cu condiția să stai să le privești. Încercați să le priviți atent și veți vedea câtă dreptate am!

Într-un anumit fel, îl înțeleg pe căpitan, așa că îl întreb chiar acum ce părere are despre mustața mea. Zice că n-a văzut altceva mai scârbos de când l-a făcut mămicuța lui și eu mă mir de comportamentul pe care îl afișează, pentru că și el are o mustață, ce e drept, una mică, nu mai mare decât un nasture căzut de la pantalonii cazoni. Îi spun să se uite în oglindă ca să se convingă, el dă din mâini și se îndepărtează. Îmi dau seama că simt nevoia să mă uit și eu în oglindă, nu neapărat ca să văd dacă sunt frumos sau urât, ci pentru altceva, habar n-am pentru ce și de-aia nu știu ce fel de om oi fi fiind și eu! Ba nu, n-are rost să mint, simt nevoia să-mi văd mustața și asta se poate vedea numai în oglindă! Un străbunic de-al meu a fost atât de sărac încât nu a avut toată viața lui o oglindă și se bărbierea cu briciul fixându-și privirea pe un nod al unei scânduri din tăblia ușii, se uita fix și parcă se și vedea acolo. Străbunica mea îl tocănea la cap, ai grijă Ioniță să nu te tai cu briciul și el îi răspundea taci muiere, nu fi proastă, că eu sunt cel mai mare frizer, n-am cum să mă tai! O să revin să povestesc asta mai pe larg.

Uite, din scena asta a bărbieritului, așa cum o făcea străbunicul meu, începând de la căutarea briciului prin vreun dulap vechi de lemn, ascuțirea acestuia pe curea, înspumarea bărbii lui țepoase cu spumă de săpun, întreținerea de diverse discuții pe teme filosofice despre lume, viață, eternitate și eventual farfurii zburătoare, apoi bărbieritul în sine și o grămadă de alte chestii, un scriitor mare, cum de exemplu este Cărtărescu, pe care

eu îl iubesc mult, dar îl înjur din invidie, dintr-o singură povestire de-a mea, scrisă la modul cel mai simplu și mai expeditiv, el, trăncănit cum este, ar putea scoate nu doar o carte uriașă, ci chiar mai multe, două, trei, patru!...

Încep să mă obișnuiesc tot mai mult cu mustața mea. Am căpătat obiceiul ca în fiecare dimineață să stau o grămadă de timp în fața oglinzii din baie și să-mi privesc mustața, să stau de vorbă cu ea, să o mângâi, să-i simt țepoșenia, bărbăția, să-i tund cu o forfecuță cele două fire de păr care cresc rebele, se răsucesc în sus, îmi intră în nas, mă gâdilă și mă fac să strănut.

De câte ori mă aflu pe stradă sau într-o colectivitate, mă mir că sunt atât de puțini oameni purtători de mustață. Atât de puțini, dar, totuși, sunt! Oare de ce nu i-am observat până acum?

Încerc să fac o clasificare a mustăților pe tipuri, dimensiuni, culori, forme, desime și într-o zi am avut surpriza să constat că sunt și femei care, cu sau fără voia lor, au mustață. Acesta e un fapt pe care nici nu l-aș fi observat dacă nu mi-ar fi căzut întâmplător în mână o carte cu un titlu foarte lung, cel mai lung titlu de carte pe care l-am văzut de când mă știu: „Slăbiciunea mea în viață e femeia cu mustață”. Autor anonim. Ptiu! Lucrul dracului!

Am prins obiceiul să-mi notez zilnic impresii despre mustața mea, să notez întâmplări legate de aceasta, isprăvile pe care le face și chiar m-am gândit să scriu o poveste sau, de ce nu, un roman. În roman aș reproduce dialogurile dintre mine și mustața mea, aș dezvălui ce gândește ea în intimitatea ei, cam cum își vede rolul și importanța între oameni, ce și-ar dori atât de la mine, cât și de la viață, ce părere are despre albastrul cerului și despre peștii care, de obicei, nu poartă mustață. Cu mici

excepții. Îmi dau seama că acest roman ar putea să ducă pe cineva cu gândul la o povestire pe care a scris-o un rus despre nasul său care, într-o bună zi, a dispărut, așa că proprietarul, aproape distrus de durere pentru că nu mai avea cum să iasă pe stradă, pocit cum era, nu s-a odihnit vreo săptămână până când l-a găsit pe derbedeu, nasul adică, umblând haihui pe stradă, prin noroi și printre copitele cailor de la trăsură. Mustața mea n-a făcut niciodată chestii d-astea, are un comportament decent, se manifestă cu mult bun-simț și nu s-a gândit niciodată să imite gestul aceluia nas de rus. În cazul în care cineva m-ar acuza de plagiat, sunt convins că m-ar încerca simultan două sentimente total opuse, pe de o parte rușinea pentru furtul intelectual comis, pe de altă parte satisfacția că m-aș regăsi, la loc de cinste, pe lista marilor personalități, cum ar fi miniștri sau chiar profesori universitari care plagiază fără rușine când își dau doctoratele și obțin ciudate aplauze din partea publicului. Hm!

4.

Când am ajuns la frizerie, se lăsa deja seară, găsisem cu greu strada. Am simțit de la început că lucrurile iau o întorsătură neplăcută și, totuși, am riscat și am intrat.

Domnul Costică, frizerul mă aștepta. Frizerii, de regulă, sunt niște mari palavragii, ascultă tot felul de povești de pe la clienți, obosind doar arareori. Greu dai de un frizer tăcut! În tagma lor, unii sunt buni meseriași, dar, în ce-i privește pe alții, n-ai vrea niciodată să încapi pe mâna lor. Unii sunt emotivi și, când încep să povestească, uită

pentru ce a venit clientul la ei. Astfel, a făcut vâlvă cazul unui frizer la care s-a dus să se tundă primarul orașului, un om al dracului din calea căruia cel mai bun lucru este să fugi. De emoție, frizerului i-a tremurat mâna și i-a retezat urechea primarului cu foarfeca. Na!

Domnul Costică frizerul nu este un guraliv, dimpotrivă, este bondoc și gras. Rotofei. La vreo cincizeci de ani. Chel. Cum vreau eu să mă tund? Îi spun că n-am preferințe. Tundem și sprâncenele? mă întreabă el. Nu, sprâncenele nu! Am observat că toți frizerii, cu excepția câtorva care mor de lene, au o obsesie, vor neapărat să-ți tundă sprâncenele. Dacă ai! Dar niciunul nu te întreabă dacă vrei să te tundă și în altă parte, de exemplu, la subsuoară.

Domnul Costică începe să mă tundă în tăcere. O tăcere de aur care poate chiar să ucidă căci, pe neașteptate, explodează ca un tunet: dar mustața, domnule, o tundem? Aranjăm și mustața? Nu, nu vreau, îi răspund. Mustața nu! Nu știu de ce porți o mustață așa mare, zice domnul Costică. Eu încep să mă întreb ce poate sugera numele ăsta, Costică. Mi se pare că ar avea o rezonanță de asasin. Parcă ar avea chiar și un miros ciudat, pe care nu l-am mai întâlnit decât la un soi de măracine, nu mai știu cum se numește planta respectivă. Nu-mi plac oamenii cu mustață, zice domnul Costică. Zice, dar, ciudat, și el are mustață! Una mică. Într-adevăr, de ce om fi purtând mustață noi, bărbații? Cu ce folos? Ca să râdă lumea de noi? Ca să ne certe domnul Costică? Mă uit pe fereastră de parcă de acolo ar putea să-mi vină răspunsul potrivit. Dar nu vine. Mă uit degeaba! Măcar s-o aranjăm câtuși de puțin, zice domnul Costică aproape rugându-se. Doar puțin!

Am un moment de pierdere, nu-mi dau seama ce zic și-i spun da, dar cu o condiție: foarte puțin! Puțin de tot!